

Kiezen voor Stadslandbouw

Partij voor de Dieren Amsterdam
Johnas van Lammeren
1 maart 2013
Versie 2.0

Inhoudsopgave

INLEIDING	3
NUT EN NOODZAAK VAN STADSLANDBOUW	3
PROBLEEM	3
OPLOSSING: LOKET STADSLANDBOUW EN VISIE OP STADSLANDBOUW	4
LOKET	5
VISIE	5
VOORDELEN STADSLANDBOUW VOOR DE STAD EN DE WERELD	6
DICTUM	6

Inleiding

In Amsterdam zijn vele initiatieven op het gebied van stadslandbouw gaande. Naast de bestaande moestuinen zijn in de afgelopen jaren kleinschalige initiatieven ontstaan die van de gebaande paden afwijken. Zo is er stadslandbouw ontstaan op de Zuidas en op braakliggende terreinen. Onder de vlag Proeftuin Amsterdam stimuleerde de gemeente Amsterdam in voorgaande jaren duurzaam voedsel in en om de stad.

Nut en noodzaak van stadslandbouw

Stadslandbouw is een aantal jaren geleden in opkomst geraakt. In de wetenschap dat de wereldbevolking op dit moment groeit van 7 naar 9 miljard mensen is er een groeiende vraag naar gezond, vers en voedzaam voedsel. De grond die er op de aarde beschikbaar is voor landbouw zal steeds beter (en anders) moeten worden benut. In de huidige situatie wordt veel voedsel dat in Nederland wordt verkocht elders verbouwd. Dit heeft te maken met de wens van consumenten om jaarrond bepaalde producten te kunnen eten.

De import en handel met groente en fruit brengt veel vervuiling met zich mee door transporten over lange afstanden. Nederland produceert een volume groenten dat ongeveer vier keer groter is dan nodig om aan de binnenlandse consumptie te voldoen (4170 duizend ton). 1209 duizend ton groente blijft in Nederland.

Daarnaast importeren we nog een hoeveelheid groenten die gelijk staat aan bijna een kwart van wat we produceren (1050 ton groenten). Een kwart van die import komt van buiten de EU. Ook hiervan is het grootste deel bedoeld voor export (doorvoer) naar het buitenland. De netto import voor Nederland bedraagt 168 duizend ton.

Voor fruit maken we relatief meer gebruik van import dan voor groente. Nederland produceert elk jaar zo'n 600 duizend ton fruit. Daarnaast importeerde ons land netto (voor eigen gebruik) anderhalf keer zoveel als er wordt geproduceerd in eigen land (zo'n 984 duizend ton). Het meeste fruit wordt geïmporteerd uit Zuid-Afrika (15%), Spanje (12%) en Chili (9%). Daarnaast wordt nog 2146 duizend ton geïmporteerd om daarna doorgevoerd te worden naar andere landen. Groenten en fruit leggen dus vaak zeer lange reizen af voordat ze in Nederland of elders op een bord belanden.¹

Kennis over voedsel en voedselproductie en het contact van de (stads)mens met zijn voedsel nemen af door toenemende verstedelijking. Talloze private initiatieven proberen die trend te keren. Zowel nieuwe als gevestigde actoren zijn in een stedelijke omgeving begonnen met stadslandbouw, voorlichting over en verkoop van gezond en vers voedsel.

Stadslandbouw gaat niet alleen over voedselproductie in de stad, maar ook over vergroening, duurzaamheid, werkgelegenheid, educatie, community building en waardecreatie van lege grond. Stadslandbouw kent uiteenlopende verschijningsvormen en zal de komende jaren extra aandacht vragen van zowel de gemeente als private partijen in de stad.

Probleem

Hoewel het goed gaat met stadslandbouw in Amsterdam, kan het nog veel beter. Er zijn vele initiatieven gaande.

Vanuit de politiek is er in 2011 een aanzet gemaakt tot betere benutting van de schaarse ruimte in de stad voor groen door de SP Amsterdam met het voorstel [Meer nutstuinen in de stad](#). Dit vanwege de voordelen voor de bewoners en de sociale structuur van de buurt. Nutstuinen kunnen verschillende functies hebben, zoals ruimte om te tuinieren en te ontspannen, of gebruik als moestuin. Het voorstel is met enthousiasme ontvangen.

---

¹ Verduurzaming voedselproductie. Inzicht in productie, import, export en consumptie van voedsel. LEI/Wageningen UR (2009): p.22 - 26

Wat betreft stadslandbouw is er nog niet eerder een specifiek voorstel gedaan vanuit het college of de politiek om dit naar een hoger plan te tillen en beter bereikbaar te maken voor de Amsterdammer, terwijl de Partij voor de Dieren signaleert dat hier zowel vanuit het perspectief van de naderende voedselcrisis als vanuit verschillende initiatiefnemers van de stad wel behoefte aan is. Hierbij moeten ook de maatschappelijke effecten in acht worden genomen zoals afname van transport over de continenten, minder uitstoot van CO₂ en sociale effecten (we gaan hier verder op in op pagina 6: 'Voordelen stadslandbouw voor de stad en de wereld').

Zowel vanuit de markt (Rabobank Amsterdam, de Urban Agriculture Summit van Deloitte Innovation en Philips) als vanuit de Amsterdammers gebeurt er veel op het gebied van stadslandbouw. Sommige initiatieven hebben een innovatieve benadering, andere zijn vooral sociaal verbindend van aard en een andere categorie is gericht op winst.

Voor de beginnende stadslandbouwer is er geen informatie beschikbaar op de gemeentelijke websites. Het is voor hem onvoldoende duidelijk wat hij allemaal moeten regelen bij de gemeente Amsterdam, bij het stadsdeel of bij andere instanties. Zo kost het de initiatiefnemer veel uitzoekwerk voordat hij een stuk grond in gebruik kan nemen om te gebruiken voor het verbouwen van voedsel. Centraal beleid voor stadslandbouw in de stad ontbreekt.

Ook ontbreekt een centraal punt waar mensen met stadslandbouwinitiatieven terecht kunnen. Stadsdelen hebben verschillende benamingen voor hun afdelingen, zodat de route naar de doelen van stadslandbouw, namelijk groente/fruit verbouwen voor de Amsterdammer, vergroening van de stad, duurzaamheid, educatie, community building, waardecreatie van grond, et cetera, soms heel lang kan zijn. Het is onoverzichtelijk wat bij wie geregeld moet worden voordat de schep de grond in kan.²

Zaken die duidelijk moeten zijn voor de stadslandbouwer³:

- Waar in de buurt kan ik grond vinden die geschikt is voor stadslandbouw?
- Wie is de eigenaar van de grond?
- Hoe ziet het bestemmingsplan eruit?
- Heb ik een bouwvergunning nodig?
- Is de grond schoon genoeg voor het verbouwen van eten? Welk eten kan ik wel en niet telen op welke grond?
- Zijn de fundering en het dak sterk genoeg? (bij daktuinen)
- Is het pand brandveilig volgens de standaarden van de brandweer? (bij daktuinen)
- Is de privacy voldoende afgedekt? (bij daktuinen)
- Hoe stel ik een overeenkomst op? (bij tijdelijk gebruik kantoren of braakliggend terrein).

Partijen en afdelingen die (mogelijk) betrokken moeten worden bij een nieuw stadslandbouwproject:

- Afdeling Vergunningen stadsdeel
- Het Kadaster
- Woningbouwcorporaties
- Dienst Milieu- en Bouwtoezicht
- Pandeigenaren/bedrijven
- Projectontwikkelaars
- Particulieren
- Gemeente Amsterdam
- Afdeling Groen/Openbare Ruimte stadsdeel

---

² <http://farmingthecity.net/?p=355>

³ Ontleend aan Farming the City <http://farmingthecity.net/?p=355>

Voor initiatiefnemers die vooral bezig willen zijn met voedsel verbouwen in de stad is het vinden van antwoorden op de hierboven genoemde vragen en het benaderen van de genoemde partijen niet altijd een eenvoudige opgave.

Oplossing:

Visie op stadslandbouw & Loket Stadslandbouw

De Partij voor de Dieren is van mening dat stadslandbouw in Amsterdam beter moet worden gefaciliteerd en dat initiatieven die al in ontwikkeling zijn de steun verdienen van de gemeente. Het is daarom nodig om duidelijkheid te creëren voor de burger en een visie op stadslandbouw op te stellen. Duidelijkheid en service naar de burger kunnen worden gecreëerd door het openen van een Loket Stadslandbouw. Een onderliggende visie op stadslandbouw is nodig om beleid te kunnen afstemmen en stadslandbouwers zekerheid te geven. In steden als Toronto en Rotterdam zijn al succesvolle initiatieven genomen door de gemeenten zelf om stadslandbouw te bevorderen. Daarnaast heeft Haarlem een eigen contactambtenaar specifiek voor stadslandbouw en Groningen een coördinator voor stadslandbouwinitiatieven.⁴

Voor zelfbouw heeft de gemeente Amsterdam al iets soortgelijks gedaan. Er is een ambitie vastgesteld en voor geïnteresseerden zijn een Team Zelfbouw en een Zelfbouwloket beschikbaar vanuit de gemeente. Amsterdam geeft hiermee het positieve signaal af zelfbouw toegankelijk te willen maken en te stimuleren.

Loket

Het model van het Zelfbouwloket kan worden vertaald naar een Loket Stadslandbouw. Dit gaat verschillende taken vervullen.

- Het gaat bestaan uit een of enkele ambtenaren die gespecialiseerd zijn in het onderwerp en op de hoogte zijn van alle informatie rondom stadslandbouw, vergunningen, procedures, grond- en wateraspecten.
- Het wordt het eerste aanspreekpunt bij de gemeente Amsterdam waar stadslandbouwers (in spe) terecht kunnen met vragen;
- Het helpt waar nodig bij het aanvragen en verlenen van vergunningen;
- Het geeft advies en verstrekt actief informatie over de mogelijkheden voor eventuele financiering of subsidies;
- Het krijgt een eigen website die wordt ondergebracht onder het domein www.amsterdam.nl/stadslandbouw. Hierop wordt behalve informatie ook een interactieve kaart ondergebracht waarop geïnteresseerden beschikbare grond en bestaande stadslandbouw kunnen vinden.
- Het heeft bij voorkeur een telefonisch en/of inloopspreekuur voor vragen.

De ambtelijke bezetting van het loket zal bestaan uit 1 à 2 fte.

Visie

Amsterdam formuleert een visie op stadslandbouw waarin het volgende wordt vastgelegd:

- De rol van de gemeente ten aanzien van stadslandbouwinitiatieven,
- De visie van de gemeente op stadslandbouw, waarin in elk geval is opgenomen dat Amsterdam milieuvriendelijke land- en tuinbouw in de stad wil faciliteren en steunen,
- Concrete doelen ten aanzien van en tot bevordering van stadslandbouw tot aan 2014 (klimaat, gezondheid, uitstoot broeikasgassen, oogst),

---

⁴ Enquête stadslandbouw, Antoine Theunissen, 2012

- Een langetermijnvisie op stadslandbouw tot aan 2040,
- In kaart brengen van actoren: scholen, natuur- en milieueducatie, ondernemers, winkels, buurthuizen, jongerenprojecten, volkstuinders, de gemeente, etc.

Het Loket Stadslandbouw past bij de weg die Amsterdam is ingeslagen met het vaststellen van de Structuurvisie Amsterdam 2040 en de daarbij aangenomen motie die vraagt om een Voedselvisie voor de stad. De visie op stadslandbouw kan onderdeel uitmaken van de uitwerking van de Voedselvisie.

Voordelen stadslandbouw voor de stad en de wereld

Door in te zetten op stadslandbouw kunnen de volgende resultaten worden gerealiseerd, waarbij deze doelen SMART (met behulp van prestatie-indicatoren) uitgewerkt worden:

1. Korte transportroutes

Omdat stadslandbouw veelal op fiets- of loopafstand plaatsvindt, is geen vervoer van boten, vliegtuigen en vrachtauto's nodig. Dat levert een sterke vermindering van uitstoot van broeikasgassen op.

2. Vers, lekker en voedzaam voedsel

Door de korte transportroute 's wordt de tijdsduur tussen oogst en het bord aanzienlijk verkort. Dit resulteert in zeer vers, lekker en voedzaam eten.

3. Betrokkenheid van buurtbewoners en sociale cohesie

Voedsel dat van ver komt is anoniem. Voedsel uit eigen stad creëert betrokkenheid van buurtbewoners en kan bijdragen aan sociale cohesie. Het in gebruik nemen van een stukje grond kan voor veel sociale bijeffecten zorgen.

4. Bewust omgaan met voedsel

In stadslandbouw worden vaak niet de grote hoeveelheden gif gebruikt zoals dit in reguliere sectoren gebeurt.

5. Educatiemateriaal voor kinderen

De aanwezigheid van stadslandbouw geeft stadskinderen de mogelijkheid om te leren hoe aardappels in de grond groeien en aardbeien geplukt worden. Ze leren over de herkomst van voedsel en hoe je zelf voedsel kunt verbouwen.

6. Meer ruimte in ontwikkelingslanden om voedsel voor de lokale markt te produceren

Hoe meer voedsel er in eigen land wordt geproduceerd, des te meer grond blijft over in de landen waar mensen de grootste bevolkingsgroei gaan doormaken, zoals Zuid-Amerikaanse, Aziatische en Afrikaanse staten.

7. Meer groen en biodiversiteit in de stad

Stadslandbouw zorgt voor een gevarieerde samenstelling aan beplanting. Verschillende soorten beplanting trekken verschillende soorten bestuivers aan. Dit heeft een groenere en diverse leefomgeving tot resultaat.

8. Waardecreatie van lege kavels

Als er aantrekkelijke groene initiatieven ontstaan op lege kavels, kan dit een katalyserende werking hebben. Dit heeft ook voordelen voor de buurt.

Dictum

De gemeenteraad van Amsterdam, gezien het initiatiefvoorstel van de heer Van Lammeren (Partij voor de Dieren),

Besluit

Draagt het college op om stadslandbouw te stimuleren en te faciliteren door:

- een Visie op Stadslandbouw op te stellen (eventueel als onderdeel van de uitwerking van de Voedselvisie);
- een Loket Stadslandbouw op te richten;
- een jaar na opening van het Loket een evaluatie te laten plaatsvinden. Hierbij kan de TEEB-stadssystematiek worden gebruikt.

